

Sygn. akt *I ACa 728/18*

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 maja 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSA Piotr Górecki

Sędziowie: SA Bogusława Żuber

SA Bogdan Wysocki (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Izabela Kyc

po rozpoznaniu w dniu 23 maja 2019 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. Spółki Akcyjnej w W.**

przeciwko **I. K. (1) i L. K.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 21 lutego 2018 r. sygn. akt I C 1763/17

I. zmienia zaskarżony wyrok w punktach 1 i 2 w ten sposób, że świadczenie główne w wysokości 107.292 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 10 listopada 2016r. do dnia 23 maja 2019r., zasądzone od pozwanych na rzecz powoda w nakazie zapłaty z dnia 15 grudnia 2016r., według stanu zadłużenia na dzień 23 maja 2019r., rozkłada na raty w kwotach po 1.200 zł (jeden tysiąc dwieście złotych) miesięcznie, z tym, że ostatnia rata w wysokości pozostałego do zapłaty zadłużenia, płatne do ostatniego dnia każdego kolejnego miesiąca, poczynając od czerwca 2019r., z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w płatności każdej z rat, z tym zastrzeżeniem, że opóźnienie w zapłacie dwóch kolejnych rat skutkować będzie natychmiastową wymagalnością całej pozostałej do zapłaty należności;

II. w pozostałej części apelację oddala;

III. nie obciąża pozwanych obowiązkiem zwrotu powodowi kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym;

IV. przyznaje od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Poznaniu) adwokatowi B. K. wynagrodzenie w kwocie 3.321 zł (trzy tysiące trzysta dwadzieścia jeden złotych) brutto z tytułu reprezentowania pozwanych z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Bogusława Żuber Piotr Górecki Bogdan Wysocki

UZASADNIENIE

Pozwem skierowanym do Sądu w dniu 10 listopada 2016 r. **powód A. Spółka Akcyjna z siedzibą w W.** wniósł o orzeczenie nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym, że **pozwaną I. K. (1) i L. K.** mają solidarnie zapłacić na rzecz powoda kwotę 107.292 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie o których mowa w art. 481 § 2 k.c., liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Powód domagał się także zasądzenia od pozwanych zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 15 grudnia 2016 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu orzekł zgodnie z żądaniem pozwu.

Pismem z dnia 12 stycznia 2017 r. pozwaną wnieśli zarzuty od nakazu zapłaty. Pismem z dnia 24 lutego 2017 r. pozwaną wnieśli o rozłożenie żadanego przez powoda roszczenia na raty.

W piśmie z dnia 3 października 2017 r. pełnomocnik pozwanych podtrzymał dotychczasowe stanowisko strony pozwanej w sprawie, wnosząc o rozłożenie spłaty kwoty dochodzonej przez powoda na comiesięczne raty nie większe niż 400 zł i nieuwzględnienie roszczeń o odsetki ustawowe za okres od dnia 10 listopada 2016 r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika pozwanych z urzędu kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

Na rozprawie w dniu 7 lutego 2018 r. pełnomocnik pozwanych oświadczył, że pozwaną byliby w stanie płacić raty kredytu w wysokości 1.000 zł – 1.200 zł.

Wyrokiem z dnia 21 lutego 2018 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu utrzymał w mocy nakaz zapłaty wydany przez Sąd Okręgowy w Poznaniu w dniu 15 grudnia 2016 r. (pkt 1), oddalił wniosek o rozłożenie zasądzanego świadczenia na raty (pkt 2), nie obciążył pozwanych kosztami strony przeciwnej w pozostałym zakresie (pkt 3), przyznał adw. B. K., ze środków Skarbu Państwa Sądowi Okręgowemu w Poznaniu, kwotę 6.642 zł brutto tytułem wynagrodzenia pełnomocnika z urzędu (pkt 4).

Podstawą rozstrzygnięcia były następujące ustalenia i wnioski.

Powód A. Spółka Akcyjna z siedzibą w W. oraz pozwaną małżonkowie I. K. (1) i L. K. w dniu 15 grudnia 2009 r. zawarli umowę o kredyt zabezpieczony na nieruchomości (...) nr (...), w wyniku której bank udzielił pozwanej kredytu na łączną kwotę 140.000 zł z czego kwota 30.669,20 zł przeznaczona została na spłatę zobowiązań nie związanych z działalnością gospodarczą lub rolniczą kredytobiorcy, zaś kwota 109.330,80 zł przeznaczona została na potrzeby konsumpcyjne. Pozwaną zobowiązali się do spłaty kredytu wraz z odsetkami, opłatami i prowizjami wynikającymi z umowy - w ratach miesięcznych wynikających z harmonogramu spłat (§ 1 i § 2 umowy).

W umowie strony między innymi postanowiły:

- Bank zastrzega sobie prawo obciążania kredytobiorcy kosztami powstałymi w wyniku nie wywiązania się kredytobiorcy z postanowień umowy, w szczególności odsetkami od zadłużenia przeterminowanego, opłatami z tytułu obsługi zadłużenia przeterminowanego oraz ewentualnymi kosztami sądowymi i egzekucyjnymi zgodnie z przepisami powszechnie obowiązującymi (§ 3 ust. 8);
- zadłużeniem przeterminowanym są wszelkie należności wynikające z zaciągniętego kredytu niespłacone w terminie lub w wysokości określonej w umowie (§3 ust. 1);

- w przypadku braku spłaty zobowiązań wobec banku w dniu oznaczonym w umowie, bank, poczynawszy od dnia wymagalności raty do dnia poprzedzającego jej spłatę, nalicza odsetki od zadłużenia przeterminowanego. Bank zawiadamia pisemnie kredytobiorcę o wysokości i dacie powstania zadłużenia przeterminowanego (§ 3 ust. 2);
- oprocentowanie zadłużenia przeterminowanego jest zmienne i na dzień sporządzenia umowy wynosi w stosunku rocznym 20 % (§ 3 ust. 3);
- oprocentowanie kredytu jest zmienne – stopa procentowa stanowi sumę stawki referencyjnej i marży – w dniu zawarcia kredytu jest to 8,39 % (§ 7 ust. 1 i 2);
- umowa rozwiązuje się z zachowaniem 30-dniowego terminu wypowiedzenia bądź w każdym czasie-za porozumieniem stron (§ 10 ust. 1);
- Bank ma prawo wypowiedzieć umowę częściowo lub całkowicie w przypadku w przypadku stwierdzenia przez bank zagrożenia w spłacie kredytu lub w przypadku braku realizacji postanowień umowy ze strony kredytobiorcy (§ 10 ust. 2);
- jeżeli kredytobiorca zalega ze spłatą dwóch kolejnych rat kredytu, bank pisemnie wzywa kredytobiorcę do zapłaty. Gdy należności nie zostaną uregulowane w terminie 7 dni od daty odbioru wezwania do zapłaty, bank ma prawo wypowiedzieć umowę (§ 10 ust. 3);
- od następnego dnia po upływie okresu wypowiedzenia całe zobowiązanie z tytułu udzielonego kredytu staje się wymagalne i taktowane jest jako zadłużenie przeterminowane (§ 10 ust. 4).

Zabezpieczenie kredytu stanowiła hipoteka zwykła ustanowiona na pierwszym miejscu na rzecz banku w kwocie 140.000 zł oraz hipoteka kaucyjna do kwoty 70.000 zł na nieruchomości położonej w P., ul. (...) nr domu (...) nr lokalu (...), dla której Sąd Rejonowy w Poznaniu prowadzi KW nr (...) (§ 8 ust. 1 pkt 1 umowy).

Pozwany I. K. (1) składał dwukrotnie do powodowego banku wnioski o restrukturyzację zobowiązania z tytułu umowy kredytu nr (...) z dnia 15 grudnia 2009 r., w tym wniosek z dnia 10 grudnia 2015 r. W uzasadnieniu wniosku wskazał, że w związku z przebytą chorobą i przebywaniem na zwolnieniu lekarskim, a następnie uzyskiwaniu świadczenia rehabilitacyjnego jego dochody się obniżyły, co ma wpływ na spłaty rat kredytu. Pozwany wniósł o zawieszenie spłaty rat kredytu na okres sześciu miesięcy od października 2015 r. do marca 2016 r.

Pismami z dnia 30 marca 2016 r. powód wypowiedział pozwanym umowę kredytu z powodu nieuregulowania przez pozwanych zaległości. W piśmie bank wskazał, że zadłużenie przeterminowane powstało 30 grudnia 2016 r. i w dniu sporządzania pisma wyniosło 3.683,36 zł oraz 40 zł z tytułu sporządzenia i wysłania pisma o wypowiedzeniu.

W dniu 13 września 2016 r. przesądowymi wezwaniem do zapłaty wezwano pozwanych do zapłaty wymagalnego zadłużenia z tytułu umowy kredytu zabezpieczonego na nieruchomości (...) nr (...) z dnia 15 grudnia 2009 r., które na dzień 12 września 2016 r. wynosiło 105.658,88 zł powyższą kwotę należało wpłacić w terminie 7 dni od daty niniejszego pisma na rachunek bankowy powoda.

W dniu 10 listopada 2016 r. A. Spółka Akcyjna z siedzibą w W. sporządził wyciąg z ksiąg powodowego banku nr (...) / (...) / JK ustalając wysokość wymagalnego zadłużenia pozwanych w dniu wystawienia dokumentu na kwotę 107.292 zł w tym:

- niespłacony kapitał 101.318,24 zł;
- odsetki umowne w kwocie 1.335,86 zł;
- odsetki od zobowiązania przeterminowanego 4.637,90 zł.

W wyciągu zaznaczono, że od dnia 10 listopada 2016 r. do dnia zapłaty bankowi należne są również dalsze odsetki ustawowe za opóźnienie, o których mowa w art. 481 § 2 k.c., naliczane od kwoty zadłużenia przeterminowanego tj. kwoty z tytułu niespłaconego zadłużenia w wysokości 107.292 zł.

Dokument ww. podpisała adwokat K. K. na podstawie pełnomocnictwa z dnia 20 lutego 2015 r. udzielonego jej przez dwóch członków zarządu (wiceprezesów) powodowego banku – spółki akcyjnej.

Pozwani pozostają nadal w związku małżeńskim. Pozwana L. K. pracuje zawodowo uzyskując z tego tytułu miesięczny dochód w kwocie 1.780 zł. Wynagrodzenie pozwanej zostało zajęte przez komornika w toku postępowania egzekucyjnego w związku z czym pozwanej wypłacana jest miesięcznie kwota z tego tytułu w wysokości około 1.350 zł. Pozwany I. K. (1) jest na rencie, uzyskując miesięczny dochód w kwocie 1.370 zł. Pozwani ponoszą miesięczne opłaty z tytułu czynszu administracyjnego za mieszkanie w kwocie około 630 zł oraz opłaty za prąd w kwocie 75 zł, za gaz - 20 zł, za telefony - 80 zł i za telewizję - 50 zł. Na bieżące utrzymanie pozwani wydają kwotę około 700 zł miesięcznie. Pozwany ponosi opłaty z tytułu ubezpieczenia na wypadek śmierci w kwocie 100 zł miesięcznie. Nadto pozwani uiszczają raty kredytu w G. Bank w łącznej kwocie 550 zł miesięcznie oraz ponoszą wydatki na leki w kwocie około 150 zł- 180 zł miesięcznie. Pozwani nie mają możliwości korzystania z pomocy finansowej osób trzecich lub rodziny. Nie posiadają żadnego majątku oprócz lokalu mieszkalnego w którym obecnie zamieszkują. Po uiszczeniu wszystkich opłat i poniesieniu wydatków związanych z codziennym utrzymaniem, pozwany pozostaje do dyspozycji kwota w wysokości około 300 zł miesięcznie.

W ocenie Sądu Okręgowego w świetle dokonanych ustaleń faktycznych powództwo okazało się zasadne i podlegało uwzględnieniu.

Strony łączyła umowa kredytu bankowego, na podstawie którego pozwani winni byli do zapłaty na rzecz powoda kwoty stanowiącej zwrot pożyczonej kwoty pieniężnej wraz z odsetkami umownymi i innymi należnościami wynikającymi z umowy. Pozwani nie kwestionowali swojego długu wobec powoda co do zasady. W zasadzie nie zaprzeczali także żądanej przez powoda kwocie, z ostrożności jedynie kwestionując wysokość roszczenia z uwagi na to, że powód nie przedstawił jasnego, przekonującego wyliczenia zaległości finansowych strony pozwanej. Pozwani powołali się na nadużycie przysługującego powodowi prawa naruszającego w oparciu o art. 5 k.c. zasady współżycia społecznego i społeczno-gospodarcze przeznaczenia prawa oraz oświadczyli, że w chwili obecnej z uwagi na swoją sytuację finansową mogliby spłacać należność w ratach w kwocie 1.000 zł - 1.200 zł miesięcznie, jednocześnie wnosząc o nieuwzględnienie roszczeń o odsetki ustawowe za okres od dnia 10 listopada 2016 r.

Na podstawie art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. prawo bankowe przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Pozwani nie kwestionowali faktu zawarcia umowy. Zatem na powódzie spoczywał ciężar wykazania skuteczności wypowiedzenia i wysokości dochodzonego roszczenia.

W ocenie Sądu przedstawione przez stronę powodową dokumenty i wyliczenia, a przede wszystkim umowa kredytowa i wyciąg z ksiąg bankowych, a także historia rachunku w sposób jednoznaczny wskazują, że żądane przez nią roszczenie zostało uzasadnione zarówno co do zasady, jak i co do wysokości. Powód w sposób precyzyjny wykazał co składa się na należność główną, a która to kwota związana jest z odsetkami umownymi za opóźnienie czy też odsetkami od zobowiązania przeterminowanego. Nadto zarzuty pozwanych co do wysokości żądanego przez powoda roszczenia okazały się ogólnikowe. Posiadając szczegółowy wydruk historii rachunku pozwani nie podnieśli żadnych konkretnych zarzutów, które mogłyby stanowić skuteczne zakwestionowanie dochodzonej należności.

Sąd miał również na uwadze, że zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 marca 2011 r., sygn. akt: P 7/09 art. 95 ust. 1 ustawy prawo bankowe, w zakresie, w jakim nadaje moc prawną dokumentu urzędowego księgom rachunkowym i wyciągom z ksiąg rachunkowych banku w odniesieniu do praw i obowiązków wynikających

z czynności bankowych w postępowaniu cywilnym prowadzonym wobec konsumenta, jest niezgodny z art. 2, art. 32 ust. 1 zdanie pierwsze i art. 76 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Mimo tego wyciąg nadal pozostaje dokumentem i to o szczególnej wartości o czym świadczy fakt, że nadal może on stanowić podstawę do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym. Pozwani zaś w toku postępowania w żaden sposób nie zakwestionowali wiarygodności dokumentów, w tym wyciągu z ksiąg bankowych. Nie zakwestionowali także wiarygodności historii rachunku.

Analizując skuteczność wypowiedzenia umowy kredytowej należy przypomnieć treść art. 75 ustawy prawo bankowe, który stanowi, że w przypadku niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków udzielenia kredytu albo w razie utraty przez kredytobiorcę zdolności kredytowej bank może obniżyć kwotę przyznanego kredytu albo wypowiedzieć umowę kredytu. Termin wypowiedzenia, o ile strony nie określą w umowie dłuższego terminu, wynosi 30 dni, a w razie zagrożenia upadłością kredytobiorcy - 7 dni. Z treści § 10 ust. 1 umowy zawartej między stronami wynika, iż termin wypowiedzenia umowy był zbieżny z terminami ustawowymi i nie został wydłużony. Wypowiedzenie umowy kredytu w niniejszej sprawie, nastąpiło pismami z dnia 30 marca 2016 r. z uwagi na niedotrzymanie przez pozwanych warunków umowy. Wypowiedzenie zostało dokonane z zachowaniem terminu oraz w warunkach niedotrzymania przez pozwanych umowy z uwagi na brak spłat zadłużenia.

Nadto nie było podstaw, by składane przez pozwanych wnioski o restrukturyzację składane przez pozwanych uznać za okoliczność uzasadniającą oddalenie powództwa.

Zgodnie z art. 75c ust 3 ustawy prawo bankowe, bank powinien, na wniosek kredytobiorcy, umożliwić restrukturyzację zadłużenia poprzez zmianę określonych w umowie warunków lub terminów spłaty kredytu, jeżeli jest uzasadniona dokonana przez bank oceną sytuacji finansowej i gospodarczej kredytobiorcy.

W ocenie sądu pozwani dobrowolnie przystąpili do umowy kredytowej, z której nie byli w stanie się wywiązać. Nie powodowało to po stronie powodowej obowiązkowi. We wniosku z dnia 10 grudnia 2015 r. o restrukturyzację zobowiązania z tytułu umowy kredytu pozwany I. K. (1) wniósł o zawieszenie obowiązkowi spłaty rat kredytu na rzecz powoda do marca 2016r. Powód był uprawniony do przeanalizowania zaproponowanego przez stronę pozwaną rozwiązania w zakresie restrukturyzacji zobowiązania i wyważenia płynących z tego dla powoda korzyści. Sąd nie może ingerować w proces decyzyjny powoda. Skoro ten uznał, że przystąpienie na propozycję strony pozwanej jest niezgodne z jego interesem, nie można z tej okoliczności wyciągać negatywnych konsekwencji skutkujących oddaleniem powództwa. Trudno bowiem uznać decyzję powoda za nadużycie prawa. Podkreślić należy, że pozwany składał wniosek o zawieszenie rat już po wystąpieniu zaległości (wniosek złożony w grudniu z prośbą o zawieszenie spłat od października). Nadto złożona przez pozwanego pozycja zawieszenia spłaty nie mogła zasadniczo przyczynić się do zmiany sytuacji. Po upływie wskazanego przez pozwanego terminu zobowiązani nadal nie byli w stanie realizować swoich obowiązków wobec banku. W konsekwencji dokonana przez bank analiza sytuacji i możliwości dokonywania dalszych regularnych spłat okazała się trafna.

W tak ustalonym stanie faktycznym, sąd utrzymał w całości w mocy nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 15 grudnia 2016 r.

O odsetkach za opóźnienie od sumy zasądzonej w nakazie zapłaty orzeczono zgodnie z art. 481 k.c. w zw. z art. 481 § 2 k.c. Powód domagał się zasądzenia odsetek od dnia wniesienia pozwu, tj. dnia 10 listopada 2016 r. do dnia zapłaty, zatem nic nie stało na przeszkodzie aby uwzględnić roszczenie powoda w tym zakresie.

Pozwani domagali się rozłożenia zasądzonego świadczenia na raty wskazując na swoją trudną sytuację materialną. Strona powodowa nie wyraziła zgody na powyższe. Zgodnie z treścią przepisu art. 320 k.p.c. szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może w wyroku rozłożyć na raty zasądzone świadczenie, a w sprawach o wydanie nieruchomości lub o opróżnienie pomieszczenia - wyznaczyć odpowiedni termin do spełnienia tego świadczenia. Przepis art. 320 k.p.c. ze względu na to, że powoduje dla wierzyciela negatywne konsekwencje, powinien być stosowany wyłącznie w szczególnych okolicznościach. Zastosowanie tego przepisu możliwe jest więc wtedy gdy wykonanie wyroku bez rozłożenia należności na raty byłoby niemożliwe bez ponoszenia przez dłużnika szczególnie

istotnych reperkusji. Ta przesłana została przez pozwanych spełniona. Znaleźli się oni w trudnej sytuacji materialnej i to na skutek niezależnych od nich okoliczności jakimi były następujące po sobie poważne choroby pozwanego.

Z drugiej jednakże strony rozważając zasadność zastosowania w sprawie art. 320 k.p.c. poza sytuacją dłużników należy mieć na uwadze, że ochrona, jaką zapewnia dłużnikom art. 320 k.p.c., nie może być stawiana ponad ochronę wierzyciela w procesie cywilnym i wymaga uwzględnienia wszelkich okoliczności sprawy, w tym uzasadnionego interesu podmiotu inicjującego proces. Tym samym nie można tracić z pola widzenia faktu, że strona powodowa nie wyraziła zgody na zawarcie ugody i sprzeciwiła się rozłożeniu należności na raty. Istotnym było zatem ustalenie realnych możliwości finansowych pozwanych. Sąd nie uwzględniając wniosku pozwanych o rozłożenie zasądzonego na rzecz powoda roszczenia na raty, miał przede wszystkim na względzie to, że pozwanym po uiszczeniu wszystkich opłat i poniesieniu wydatków pozostaje do dyspozycji kwota w wysokości około 300 zł miesięcznie. Ustalono to na podstawie zeznań stron, w szczególności pozwanej oraz złożonego przez pozwanych oświadczenia majątkowego. Zestawienie tych danych doprowadziło do szczegółowo opisanych w stanie faktycznym ustaleń. Mając na uwadze wysokość dochodzonego roszczenia rata na poziomie 300 zł miesięcznie jest nie do zaakceptowania z punktu widzenia ochrony interesu wierzyciela. Spłata aktualnego zadłużenia trwałaby bowiem około 30 lat. Z drugiej strony mając na uwadze dodane ustalenia nie można uznać za wiarygodne deklaracji pozwanych co do spłaty na rzecz powoda comiesięcznych rat w kwocie 1.000 zł - 1.200 zł.

Pozwana L. K. podnosiła co prawda, że oprócz uzyskiwanego przez nią dochodu z tytułu wykonywanej pracy może w przyszłości uzyskiwać dodatkowe dochody z tytułu świadczenia emerytalnego, które będą wynosiły około 1.600 zł brutto miesięcznie. Pozwana na okoliczność dotyczącą możliwości uzyskania poprzez nią świadczeń emerytalnych i ich wysokości nie przedłożyła jednak żadnych dokumentów. Nadto pozwana w żaden sposób nie wykazała także tego, że ma możliwość dalszego zatrudnienia po uzyskaniu świadczenia emerytalnego. Wydaje się, że wykazanie powyższych okoliczności nie jest szczególnie utrudnione. Pozwana osiągnęła bowiem wiek emerytalny i mogła zwrócić się do ZUS-u o przedstawienie symulacji wysokości wypracowanej emerytury oraz zwrócić się do pracodawcy o wystawienie stosownych zaświadczeń. Wobec powyższego w ocenie sądu brak było podstaw do uwzględnienia wniosku pozwanych o rozłożenie na raty zasądzonego świadczenia. W okolicznościach sprawy działanie takie prowadziłyby do pokrzywdzenia uzasadnionego interesu wierzyciela.

Wobec tego, Sąd oddalił wniosek o rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty.

Sąd uznał, że na podstawie art. 102 k.p.c. z uwagi na trudną sytuację finansową pozwanych oraz ich sytuację życiową należało odstąpić od obciążania pozwanych kosztami strony przeciwnej w pozostałym zakresie.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwany z urzędu, które nie zostały pokryte nawet w części orzeczono na podstawie § 4 pkt 3 w zw. z § 8 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu z dnia 3 października 2016 r.

Apelację od wyroku złożyli pozwani zaskarżyli go w części tj. w pkt 1 i 2. Pozwani zarzucali rozstrzygnięciu:

1. błędy w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, mające wpływ na jego treść, polegające na: dowolnym uznaniu, że zachowanie powódki - wypowiedzenie umowy kredytowej, nie stanowi naruszenia prawa w rozumieniu art. 5 k.c.; bezpodstawnym ustaleniu, że rozłożenie na raty świadczenia prowadziłyby do pokrzywdzenia uzasadnionego interesu powódki; bezpodstawnym przyjęciu, że aktualna sytuacja finansowa pozwanych nie pozwala na rozłożenie świadczenia na raty; bezzasadnym uznaniu za niewiarygodne deklaracji pozwanych co do wysokości rat, w jakich mogliby oni spłacać należność na rzecz powódki; dowolnym ustaleniu, że wykazanie okoliczności, że pozwana I. K. (2) będzie uzyskiwała dodatkowy dochód z tytułu świadczenia emerytalnego, który przeznaczony zostanie na spłatę zobowiązania wobec powódki nie było szczególnie utrudnione;

2. naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia, a mianowicie:

- art. 320 k.p.c. poprzez bezzasadne oddalenie wniosku pozwanych o rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty;
- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i błędne uznanie za niewiarygodne zeznań pozwanych w zakresie jakim określili oni kwotę wysokości rat, w których mogliby oni uregulować zobowiązanie na rzecz powódki.

Wskazując na te zarzuty pozwani wnieśli o zmianę wyroku poprzez uchylenie nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Okręgowy w Poznaniu w dniu 15 grudnia 2016 r. i oddalenie powództwa w całości ewentualnie o rozłożenie spłaty dochodzonej przez powoda i zasądzonego przez Sąd I instancji świadczenia na comiesięczne raty w kwocie 1.200 zł, w trybie art. 320 k.p.c. a ponadto zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych zwrotu kosztów procesu w zakresie przez nich poniesionym; zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu odwoławczym, które nie zostały opłacone nawet w części, według norm przepisanych.

Powód wniósł o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie od pozwanych na jego rzecz kosztów postępowania apelacyjnego w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja okazała się w części uzasadniona.

Ustalenia faktyczne sądu I instancji, istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, nie budzą wątpliwości i dlatego Sąd Apelacyjny przyjmuje je za podstawę własnego rozstrzygnięcia.

Dotyczy to także ustaleń co do możliwości dochodowych pozwanych, w szczególności prawa pozwanej do świadczenia emerytalnego.

Dopiero bowiem na etapie postępowania odwoławczego przedłożono stosowne dokumenty potwierdzające przyznanie apelującej takiego świadczenia oraz określające jego wysokość.

Z kolei w uzasadnieniu środka zaskarżenia nie podnosi się jakichkolwiek zarzutów skierowanych przeciwko ustaleniom co do istnienia obciążającego pozwanych zobowiązania kredytowego oraz jego wysokości.

Natomiast nie ma podstaw do uznania, że, wypowiadając umowę kredytu, powodowy bank nadużył swojego prawa podmiotowego w rozumieniu przepisu art. 5 kc.

W sytuacji, gdy pozwani zaprzestali spłaty kredytu, nie tylko prawem, ale nawet obowiązkiem banku, jako instytucji kredytowej, jest podjęcie działań, zmierzających do wyegzekwowania od kredytobiorców zobowiązania.

Wynika to z obowiązku chronienia przez bank interesów swoich depozytariuszy, z których środków kreowana jest działalność kredytowa.

Należy przy tym zauważyć, że pozwani w czasie prób negocjacji z powodem nie przedstawili realnej propozycji spłaty zobowiązania w sposób nie naruszający usprawiedliwionych interesów ekonomicznych banku.

Dopiero bowiem po wydaniu zaskarżonego wyroku u skarżących pojawiły się nowe zdolności płatnicze, związane z przyznaniem pozwanej emerytury.

Wypowiedzenie umowy kredytowej należy uznać w tej sytuacji za w pełni skuteczne.

Z kolei, jak już wspomniano, w apelacji nie formułuje się zarzutów skierowanych przeciwko ustaleniom co do wysokości ciążącego na pozwanych zobowiązania.

Zostało ono, jak prawidłowo przyjął Sąd Okręgowy, w dostateczny sposób wykazane dołączonymi przez powoda dokumentami księgowymi, których prawdziwość materialna i formalna nie była przez stronę przeciwną kwestionowana.

Natomiast, biorąc pod uwagę stan sprawy na etapie postępowania odwoławczego, należy przyjąć, że zaistniały szczególne okoliczności uzasadniające wniosek dłużników o rozłożenie, na podstawie przepisu art. 320 kpc, zasądzonego od nich świadczenia na raty.

Przede wszystkim nie może ulegać wątpliwości, że zaprzestanie spłaty rat kredytu, skutkującego następnie jego wypowiedzeniem, nastąpiło z przyczyn losowych, niezależnych od pozwanych.

Było to wynikiem kolejno następujących u pozwanego ciężkich schorzeń, które w konsekwencji pozbawiły go możliwości wykonywania dobrze płatnej pracy.

Pozwani chcieli wywiązywać się z obowiązków umownych, ale obiektywnie stało się to niemożliwe, tym bardziej, że powód nie wyraził zgody na zmianę warunków spłaty kredytu.

W praktyce spełnienie jednorazowo zasądzonego świadczenia mogłoby nastąpić jedynie przez sprzedaż egzekucyjną przedmiotu zabezpieczenia kredytu, którym jest lokal mieszkalny, stanowiący centrum życiowe pozwanych.

Stanowiłoby to jednak dla dłużników niewspółmierną dolegliwość, w sytuacji, gdy są oni osobami w starszym wieku, a pozwany cierpi na ciężkie przewlekłe schorzenia.

Z drugiej strony u pozwanych pojawiły się możliwości finansowe, pozwalające na bieżącą spłatę zadłużenia w ratach po 1.200 zł miesięcznie, czyli w kwotach niewiele odbiegających od pierwotnych rat kredytu.

Pozwana uzyskała bowiem stałe świadczenie emerytalne z ubezpieczenia społecznego w kwocie około 1.700 zł miesięcznie, a nadto ma realne możliwości kontynuowania, co najmniej na część etatu, pracy zawodowej.

W tej sytuacji rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty w wymienionej wysokości będzie z jednej strony zabezpieczać usprawiedliwione interesy pozwanych, a z drugiej strony nie będzie w sposób nadmierny naruszać interesów ekonomicznych wierzyciela.

Dodatkowo należało zabezpieczyć interes banku na wypadek zaprzestania przez pozwanych realizacji rozłożonego na raty zobowiązania przez określenie, że opóźnienie w zapłacie dwóch kolejnych rat skutkować będzie postawieniem w stan wymagalności całego pozostałego do zapłaty świadczenia.

Należy przy tym uwzględnić, że orzeczenie rozkładające świadczenie na raty (art. 320 kpc) ma znaczenie konstytutywne.

Oznacza to, że rozłożeniu na raty podlega wierzytelność według jej stanu (wysokości) **na dzień wyrokowania**, w tym z naliczonymi do tego dnia odsetkami za opóźnienie.

Odsetki te natomiast nie będą już od daty wydania wyroku do momentu wymagalności każdej z rat, co nie odbiera jednak wierzycielowi prawa do żądania z kolei odsetek za opóźnienie w płatności każdej raty (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 września 1970r. w sprawie III PZP 11/70, OSNCP, z. 4 z 1971r., nr 4, poz. 61, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2006r. w sprawie III CZP 126/06, OSNC, z. 10 z 2007r., poz. 147 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2018r. w sprawie V CSK 514/17, (...), nr 1 z 2019r., str. 15).

W związku z rozłożeniem zasądzonej należności na równe raty nie było potrzeby szczegółowego ustalania przez sąd odwoławczy, w jaki sposób powód zaliczał wpłaty na poczet kredytu, dokonywane przez pozwanych po dacie wydania wyroku przez sąd I instancji.

Pozwani powinni ustalić w banku stan zadłużenia na dzień wydania wyroku przez ##sąd II instancji, uwzględniający przedmiotowe wpłaty, i dostosować do tego ilość rat.

Z tych względów, na podstawie art. 386 § 1 kpc oraz art. 320 kpc Sąd Apelacyjny orzekł jak w punkcie 1 sentencji wyroku.

Natomiast dalej idące zarzuty i wnioski apelacji, z przyczyn, o których była mowa wyżej, okazały się bezzasadne.

Dlatego na podstawie art. 385 kpc orzeczono jak w punkcie 2 sentencji wyroku.

Z uwagi na trudną sytuację materialną i życiową pozwanych, w tym związaną z ciężką chorobą pozwanego, odstąpiono od obciążania ich obowiązkiem zwrotu stronie przeciwnej kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym (art. 102 kpc, punkt 3 wyroku).

Z kolei o wynagrodzeniu należnym pełnomocnikowi reprezentującym pozwanych z urzędu w postępowaniu apelacyjnym orzeczono (punkt 4 wyroku) na podstawie przepisów art. 29 ustawy z dnia 26 maja 1982r – Prawo o adwokaturze (tekst jedn. Dz. U. z 2015, poz. 615 ze zm.) oraz § 16 ust. 1 pkt. 2) w zw. z § 8 pkt. 6) oraz § 4 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. 2016. 1714).

Bogusława Żuber Piotr Górecki Bogdan Wysocki

--	--	--